

Konst: Gestaltad fysisk tanke. **Anders Rönnlund** på Galleri Enkehuset.

JAN HÅFSTRÖM

Anders Rönnlund

Galleri Enkehuset

På ett fotografi taget i Brancusis ateljé 1917 syns bland skulpturerna på golvet en tom sockel, huggen i trä. Två romboida former ställda ovanpå varandra. Ett år senare har höjden ökat. Sockeln är ett självständigt verk som Brancusi kallar "La Colonne sans fin". Somliga anser att det är den radikalaste skulptur Brancusi någonsin satt till världen. Åtskilliga variationer såg dagens ljus. Till Edward Steichens trädgård i Voulangis gjorde Brancusi 1920 en sju meter hög "Kolonn utan slut", vilken i sin tur resulterade i ett fotomontage av Steichen.

Det är ett märkligt möte, men jag har svårt att föreställa mig att det sanktionerades av mästaren. Det demonstrerar nämligen en princip som står i uppenbar konflikt med Brancusis tanke. Känslan att upphäva det fysiska, av tyngdlös stigning mot det eviga förutsätter att serien av romboider har en avgränsning, ett slut. Utan slut går den rytmiska balansen förlorad.

Steichens fotomontage

upplöser en fundamental strävan hos Brancusi: verket som kropp och rytm, som andlig energi. Det är en idé som är djupt inneboende i själva hantverket, i de uråldriga rumänska och asiatiska traditioner som Brancusi förde vidare. För den klassiska europeiska skulpturen innebar det en förskjutning mot öster. Mot det slutna, ofödda och meditativa. Mot en inre pulserande form.

För Amerika fick Brancusi en motsatt effekt: en förstärkning av skulpturens yttre form, "the shape". En skulptur skulle vara "en sak", för att citera Donald Judd, "one thing". Ingenting "andligt".

Att konfronteras med Anders Rönnlunds skulptur sådan den just nu framstår i Enkehuset är att befinna sig i gränslandet mellan europeisk och amerikansk estetik. Hur skall jag närma mig detta gigantiska föremål? Brancusi filtrerad genom Carl Andre? Åtminstone trodde jag det.

Jag förhörde mig om Rönnlunds eventuella relation till Carl Andres minimalism, men han är oförstående och svarar: "Jag gör inte konst av konst. Den sätts i gång av andra saker, i mitt fall av en politisk vrede." Det var svar på tal. Men, undrar jag stilla, skulle Carl Andre ha svarat annorlunda . . . när det begav sig?

Av **Anders Rönnlund** har jag tidigare sett verk utomhus. Sinnrika och lekfulla konstruktioner där platsen och dess ande spelat en avgörande roll. Det har varit ett nedlagt kalkbrott på Gotland (Hide 1996) eller en romantisk mellansvensk bruksmiljö. Vid Ekeby kvarn nära Uppsala byggde han i somras, tillsammans med Arne Borg, mitt i en strid flodfåra, fyra paddlande skovelhjul och alldeles intill, i en forsränna, en serie orgelpipor som spelade.

Det var en upptäcktsfärd i barndomens värld, i Rönnlunds eget Mississippi då allt

fortfarande var möjligt. Men ett stråk av denna nyfikenhet har Rönnlund bevarat. Vattnet har alltid varit en inspirationskälla och det återkommer i det aktuella projektet, som han kallar "Att odla ris".

Till skillnad

från tidigare verk är detta formellt mycket reducerat, "minimalt" som uttryck. Det öppnar sig inte mot besökaren, vilket inte betyder att dess sensuella potential skulle vara mindre. Det arbetar bara med andra medel. Det riktar uppmärksamheten mot det "elementära", mot materien och språket.

På det långa träfundamentet placerat i rummets längdaxel vilar två bassänger med vatten och tre lådor jord. Vattnet är svart, jorden torr, fylld med sprickor. På ena långväggen är fäst en sektion av glas, 20 cm från väggen. En korridor av "luft". För övrigt fyra små "målningar" utskrivna av en dator, föreställande riskorn.

Trä, vatten, jord, plåt och glas är delar av en syntax. Vad **Anders Rönnlund** åstadkommit är något så ovanligt och raffinerat som en fysisk tanke. Ett rum laddat av betydelse, en legering mellan "yttre" och "inre" där handens intimitet med materialet utgör förbindelse-länken. Ett lyssnande med örat mot stenen som världen gjort sig av med och som visar sig alltmer ödesdigert.

Jag uppfattar

"Att odla sitt ris" som en metafor för fruktbarhet, för allt det som jorden ger människan. Bruket av jorden och skulptörens arbete möts i denna punkt: båda alstrar liv. Det politiska innehållet i denna utopiska risodling måste i så fall vara: Solidaritet. Hela detta verk är, vågar jag påstå, en uppmaning till detta. Solidaritet med alla dem som berövats den enkla rätten att leva. Att odla ris.

Sommaren 1970, sedan fyra amerikanska studenter dödats av militär vid en protestmarsch mot USA:s invasion av Kambodja, tillfrågade Artforum ett antal konstnärer i New York vilken politisk aktion de trodde var möjlig. Carl Andre var en av dem som svarade. Han skrev bland annat: We must farm to sustain life.

- - -

Life is the link between
politics and art.

Jan Håfström